

Johan Nordahl Brun: *Jomfrue Pecunia*

Utgave ved Jan Ragnar Hagland, Det norske språk- og
litteraturselskap/bokselskap.no, Oslo 2017

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1768 (J.C. Winding, Trondheim).

ISBN: 978-82-8319-339-8 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-340-4 (epub),
978-82-8319-341-1 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Johan Nordahl Brun

Jomfrue Pecunia

En Comoedie i tre Acter

Et Original Stykke

Utgave ved Jan Ragnar Hagland

Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no

Oslo 2017

[Føreord ved Jan Ragnar Hagland](#)

[Hoved-Personerne](#)

[I. ACT](#)

[II. ACT](#)

[III. ACT](#)

Føreord

ved Jan Ragnar Hagland

Det vesle skodespelet *Jomfrue Pecunia. En Comoedie i Tre Acter* fekk trykkeløyve (Imprimatur) ein gong i tida mellom 13. juni og 28. august 1768 av stiftsprost Jacob Thode i Trondheim. Han var i den perioden konstituert biskop. Det var biskopen som gav løyve til å trykkja bøker, og Thode gav det «absente Episcopo J. E. Gunnero» (i biskop J. E. Gunnerus' fråvere) som det heiter på tittelbladet til skodespelet. Gunnerus var frå juni til august på visitasreis i «Fosens, Nordmørs, Romsdalens og Dalernes Provstier» veit vi frå bispearkivets kopibøker (jf. Hagland 1980, 165). Etter å ha fått trykkeløyve har stykket så vorte trykt i løpet av hausten 1768 og vart annonsert til sals første gong i *Tronhiems Adresse-Comptoirs Efterretninger* den 4. november same år. Det må etter alt dette å dømma ha vore skrive i løpet av vinteren 1767/våren 1768.

Men kven var det som skreiv det? Det har lenge herska ein viss tvil om nett dét, og strid om det har dukka opp heilt fram til våre dagar – i alle fall fram til 2011, då det vart tematisert i samband med eit fjernsynsprogram NRK produserte og sende i februar det året (for eit grundig oversyn over dette, sjå Ellen Alm 2011). Heilt sidan 1784 har det funnest ei offentleg oppfatning om at det var Martinus Nissen, grunnleggjaren av *Tronhiems Adresse-Comptoirs Efterretninger*, som hadde skrive stykket. Dansken Jens Worm skreiv då i sitt «Forsøg til et Lexikon over danske, norske og islandske Mænd som ved trykte Skrivter have gjort sig bekiendte» at «Comoedien Jomfrue Pecunia meenes og af ham [i.e. Nissen] at være forfattet.» (Worm 1784, 567). Denne oppfatninga har altså i høg grad overlevd fram til vår tid – jf. at Christina Friberg Hagen i tittelen til eit arbeid frå så seint som i 1999 gir Martinus Nissen forfattarskap til stykket (jf. litteraturlista). Heilt frå byrjinga av 1800-talet har det likevel funnest opplysingar om at det var Johan Nordahl Brun som skreiv *Jomfrue Pecunia*. I dagbøkene etter biskop Pavels i Bergen er nemleg stykket nemnt i ei notis dagsett 20.7. 1818. Pavels gir her ein kommentar til noko presten Chr. Brun hadde skrive i *Bergens Adressecontoirs Efterretninger* No 30 for 25.7. 1818 i samband med at

ein anonym innsendar hadde reist spørsmålet om nytgjeving av faren Johan Nordahl Bruns dramatiske arbeid i No 29 for 18.7. s.å. (Det ser ut til at Pavels her har ført dagbok på etterskott og surra med datoane). I alle fall nemner Chr. Brun dei åtte skodespela han veit at faren hadde skrive. I dagboksnotatet sitt gir Pavels uttrykk for undring over at spørsmål om nytgjeving av Nordahl Bruns dramatiske arbeid i det heile er reist. «Zarine og Einer Tambeskiælver er nok det eneste af Værd, han har skrevet i det Fag», skriv Pavels og held fram med å gi syrlege og nedlatande kommentarar til dei andre stykka Chr. Brun hadde nemnt i avisinnlegget sitt. Men i tillegg til dei åtte stykka Chr. Brun hadde nemnt, føyer Pavels til eit niande: «For at gjøre Tallet paa Muserne fuldt, burde medtages *Jomfrue Pecunia* trykt i Trondhjem [...], et ægte Skoledrengsproduct». Dette notatet om Nordahl Bruns dramatiske dikting vart ikkje atgådd i biografisk og litteraturhistorisk samanheng før Hagland (1980) tok det fram i litteraturtidsskriftet *Edda*. Opplysinga om forfattarskapen til *Jomfrue Pecunia* hos Pavels må seiast å vera vél så pålitande som den heller svakt underbygde oppfatninga frå 1784 om at Martinius Nissen er forfattaren. Pavels var m.a. ein kjend litteraturkritikar i si samtid og ein teaterinteressert mann. Dagbøkene hans har ofte vore nytta som kjelde til norsk personalhistorie. Han hadde kjent Nordahl Brun personleg frå 1812, og det synest som Nordahl Brun har rekna Pavels som ein fortruleg venn «til hvem han riktig kunde tale fra leveren», som Bull (1938, 68) formulerer det. Vi må såleis kunna rekna med at Pavels har hatt første hands informasjon om kven som stod bak det anonyme skodespelet frå 1768. I dagboksnotata elles ser det ut til at Pavels etter kvart har kjent det som om han levde i skuggen av minnet om den namngjetne føremannen i embetet, seier Bull (loc. cit.). Difor vert han meir oppteken av å visa til alt som kunne vera å utsetja på Nordahl Brun i desse dagboksnotata. Dei syrlege kommentarane frå 1818 må då helst sjåast i den samanhengen, og notisen om *Jomfrue Pecunia* som ei lita «avsløring» eller ein indiskresjon om Nordahl Bruns litterære fortid.

Opplysinga om at det er Nordahl Brun som har skrive *Jomfrue Pecunia*, høver elles svært godt med det vi veit om biografien hans ved dei tider då stykket kom ut. Nordahl Brun hadde prøvd seg som skjønnlitterær forfattar før dette og fått prenta eit bryllaupsdikt i 1766 (Winsnes 1919, 15). Same året drog han for

andre gong til København. I all hast fullførte han sin teologiske embetseksamen og var attende i Trondheim ved juletider i 1767. Under dette opphaldet i København vart han kjend med Claus Fasting. «Samværet med den kundskapsrike, interesserte, fint dannede Fasting, som nettop hadde vundet sine første laurbær, har sikkert egget hans poetiske ærgjerrighet», seier Winsnes (1919, 17). Og i 1767 hadde Fasting fått utgjeve omsetjinga si av Gessners dramatiske arbeid *Evander og Alcimna*. I minnetalen over Fasting uttrykkjer Nordahl Brun seg på ein måte som godt kan tolkast slik at også han på den tida gjerne ville prøva seg i ein liknande litterær sjanger (Brun 1792).

Jomfrue Pecunia må, som mange har påpeika, kunna kallast ei Holberg-etterlikning, eller i alle fall seiast å vera sterkt påverka av Holberg. Det er enkel og lite komplisert underhaldning med eit visst underliggjande moralsk alvor. Noko særleg til litterær resepsjon fekk det ikkje, men det er så vidt omtala i teaterhistorisk samanheng. I andre halvdel av 1800-talet, i 1876, karakteriserer Huitfeldt-Kaas stykket som ei Holberg-etterlikning og seier at samanlikna med Holberg er det «et temmelig svagt Arbeide, dog er Dialogen ikke uden en vis Kvikhed, og blandt Fælleslitteraturens Efterligninger af Holberg fra førre Aarhundrede hører stykket alligevel til de heldigere» (Huitfeldt-Kaas 1876, 87). Ut over det er det ikkje stort å finna.

Kvifor komedien frå 1768 vart utgjeven anonymt, veit vi ikkje sikkert. Det kan sjølvsagt vera fleire grunnar til det. Men når det må reknast som temmeleg sikkert at det er Johan Nordahl Brun som har skriva dette stykket, kan det vera verdt også å sjå på føreordet til *Zarine*. Det er stila til biskop Gunnerus og vi ser at forfattaren synest han må trø svært varsamt når det gjeld dette med å skriva for teateret – å gjera det var ikkje sett på som høveleg for «den der har tilegnet sig til Lære-Embedet», heiter det i dette føreordet. Nordahl Brun seier seg vidare lei for at «Skuepladsen er misbrugt, at den er bleven Forfængeligheds Skole, hvor den uforsigtige Ungdom opvækkes til Vellyst ved lætsindige Tvetydigheder». Så difor må han godta at nidkjære folk «have udraabt alt hvad som henhører til Skuespil for Djævelens Væsen», og han finn det såleis nødvendig å gi eit langt forsvar for at han som prest har gjeve seg til å skriva for scenen, jamvel om det i tilfellet *Zarine* er tale om eit «Sørgespil» med solid moral.

Det må då òg tilføyast at to av dei tre komediane Nordahl Brun skreiv seinare, er utgjevne anonymt. Berre *Republiken paa Øen* frå 1793 er utgjeven med forfattarnamn. Også slik sett er det då ein samanheng mellom *Jomfrue Pecunia* og dei komediane vi sikkert veit at Nordahl Brun har skrive.

Vi veit at *Jomfrue Pecunia* vart framført på scenen i samtida. Kor og kor ofte veit vi ikkje. Men det er i alle fall sikkert at det vart framført av Martin Nürenbachs teaterensemble i Christiania den 17. desember 1771 (jf. Hagland 1980, 169). Det viser då at Johan Nordahl Brun hadde debutert som dramatikar på scenen *før* den litteraturhistorisk berømmelege framføringa av tragedien *Zarine* i februar 1772 – det som for ettertida skulle bli ståande som det litterære hovudverket hans.

Om ikkje av dei mest sentrale verk i litteraturhistoria vår, må *Jomfrue Pecunia* likevel kunna kallast ein liten godbit, ikkje minst av lokalhistoriske grunnar i Trøndelag, ettersom det både går føre seg og er skrive i «Tronhiem». Det toler ganske sikkert å oppførast endå i dag, t. d. av eit godt amatørteater.

Utgåva her er prenta på grunnlag av NTNU–UB, Gunnerusbibliotekets eksemplar. Overleverte manuskript er ikkje kjende.

Litteraturtilvisingar

Alm, Ellen 2011. «Hvem skrev *Jomfrue Pecunia*?» I: *Heimen*, bd. 48, 355–358.

Bull, Theodor 1938. *Biskop Johan Nordahl Brun og hans slekt*. Oslo: Cammermeyers Boghandel.

Hagen, Christina Friberg 1999. «Fra Roma til Trondhjem. En studie av Martinus Nissens komedie *Jomfrue Pecunia*». I: Gaasland, Rolf og Hans Erik Aarseth (red.) *Mellom europeisk tradisjon og nasjonal selubevissthet. Det norske klassiske drama 1750–1814*. Oslo: Spartacus forlag AS, 92–101.

Hagland, Jan Ragnar 1980. «Kva tid debuterte Johan Nordahl Brun som dramtikar?» I: *Edda*, hefte 3, 165–169.

Huitfeldt-Kaas, Henrik Jørgen 1876. *Christiania Theaterhistorie*. Kjøbenhavn: Gyldendalske Boghandel.

ODS = Ordbog over det danske sprog. Kbhn. 1919–1956.

Winsnes, Andreas Hofgaard 1919. *Johan Nordahl Brun. En monografi*. Kristiania – København: Gyldendalske Boghandel.

Worm, Jens 1784. *Forsøg til et Lexicon over danske, norske og islandske lærde Mænd*. Tredie Deel. Kiøbenhavn: August Frieder. Stein.

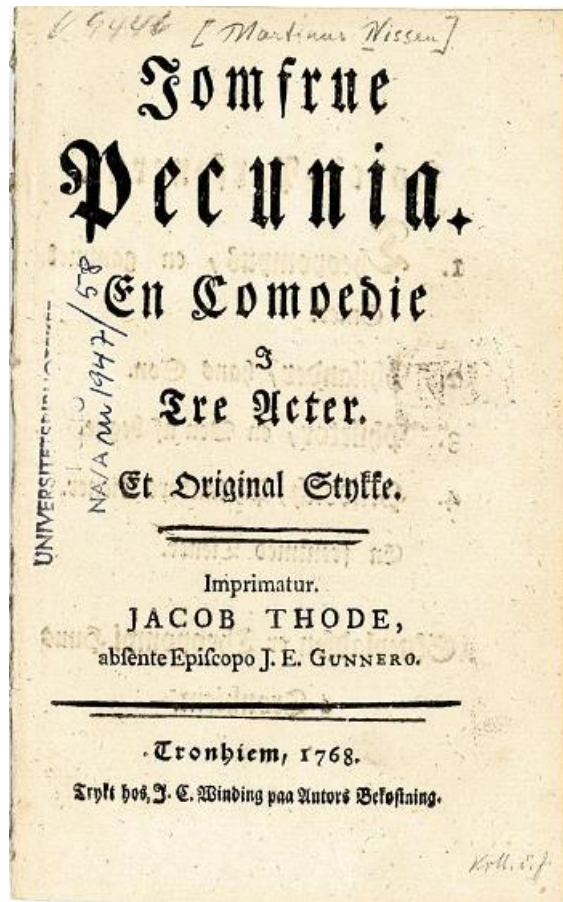
Annan nyare litteratur om Nordahl Bruns forfatterskap

Andersen, Britt 1999. «Johan Nordahl Bruns *Zarine*: Kjærlighetsdrama eller fordekt norsk-patriotisme?» I: Gaasland, Rolf og Hans Erik Aarseth (red.) *Mellom europeisk tradisjon og nasjonal selvbevissthet. Det norsk-klassiske drama 1750–1814*. Oslo: Spartacus forlag AS, 102–114.

Jakobsen, Rolv Nøtvik 1996. *Den firfoldige fader*. Dr. avhandling. Oslo.

Jakobsen, Rolv Nøtvik 1999. «'...først som Tragedie, deretter som Komedie' – om skodespela *Einer Tambeskielver* (1772) og *Republikken paa Øen* (1793) av Johan Nordahl Brun». I: Gaasland, Rolf og Hans Erik Aarseth (red.) *Mellom europeisk tradisjon og nasjonal selvbevissthet. Det norsk-klassiske drama 1750–1814*. Oslo: Spartacus forlag AS, 115–135.

Wiger, Ellen Nessheim 2002. «Innledning». I: Brun, Johan Nordahl. *Einer Tambeskielver*. Utgave ved Ellen Nessheim Wiger. Oslo: Det norske språk- og litteraturselskap/Aschehoug, 9–19.

Tittelblad, 1. utgave, 1768 (Nasjonalbibliotekets eksemplar)

Hoved-Personerne.

1. Theopompus, *en gammel Gnier.*
 2. Philander, *hans Søn.*
 3. Philetor, *en Ven af begge.*
 4. Hendrich, *Philanders Tiener.*
- En fremmed Tiener.

Skuepladsen er Theopompi Huus i Tronhiem.

I. ACT.

[3]

I. Scene.

Philander. Hendrich.

Philander.

Hvilken gammeldags Tænkemaade han man ikke i denne Bye? Man skal endelig have en Betiening paa 4 à 500 Rigsdaler førend man kan gifte sig. Hvad kunde det vel skille min Fader den Tverdriver, som han er, at gifte mig med Agenore; Han behøver jo dog en Huusholderske; Den Tieneste paatog hun sig gierne, naar jeg maatte være Fuldmægtig baade over og det meere; Og naar saa alle vore Huusfolk efterfulgte [4] vores Exempel, da vilde min Faders Huus blive et Verkstæd for lutter Kierligheds Gierninger.

Hendrich.

Ja det maae I nok sige, min Herre, og hvilken Glæde vilde det ikke blive for eders Morbroder Hr. Paul, saa opbyggeligt som han prædiker om Kierligheds Gierninger. Hille knø, hvad han dog er en rar Guds Mand! Han prædiker om Kierligheds Gierninger, han gjør Kierligheds Gierninger. Herre Gud! hvor deyligt er det, naar Levnet og Lærdom svarer sammen. Og eders Exempel min Herre, vilde udrette store ting hos os Tienere. End jeg og Lirken? vi vilde, min Troe, gjøre Kierligheds Gierninger baade Nat og Dag.

Philander.

Det skal du faae mig til at troe; Men jeg gad vide hvad min Fader vilde sige, om han vedste denne Løyer.

Hendrich.

Ja min Herre, dersom I syntes som jeg, da gav I jer Fader en god Dag, og tog saa [5] jer Agenore paa jer Samvittighed: For Ræsten kan jeg nok vide, hvad han vilde sige.

Philander.

Siig frem da; men spaae mig godt, ellers gaaer det dig som alle slette

Propheter; du faaer et Ørefigen.

Hendrich.

Det matte jeg vel forstaae at hytte mig for: Eders Fader vil rose eders uegennyttige Kierlighed, som allene seer paa Dyd ey paa Stand og Midler, han vil strax samtykke, skikke Bud til Præsten og stille Caution for Konge-Brevet.

Philander.

Ach! du taler som en Engel, men gid du spaaede sandt; Jeg skulde dog tvile om, at han vilde være fuldkommen saa føyelig.

Hendrich.

Ja, min Herre, jeg har et slemt Tilfelde, som jeg ey vil dølge: Naar jeg spaaer godt, spaaer jeg sielden sandt.

[6] **Philander.**

Saa tænker du da, at han ey vil samtykke i min Kierlighed?

Hendrich.

Tanken gaaer Toldfrie.

Philander.

Siig strax frem, jeg befaler dig.

Hendrich.

Men hvordan skulde det saa blive med Ørefigenet.

Philander.

Det skal du strax faae, dersom du ey efterkommer min Befaling.

Hendrich.

O! jeg arme Stymper! taler jeg, faaer jeg et Ørefigen, tier jeg, faaer jeg et Ørefigen. Den, som nu vedste, hvilket af disse Ørefigener var det værste, saa kunde man rette sig derefter.

Philander.

Og dersom du ey gjør som jeg befaler dig da skal du faae 10 for et.

[7] **Hendrich.**

Ja det var en anden Regning, den kan jeg forstaae mig paa, det mindre Onde maa udvælges: Et Ørefigen i Hensigt til Ti er godt; Dog ney, min Herre er en Dievel til at slaae, han kunde give mig en Septleva^{k1} paa min Fornuft-Kiste, saa min hele Forstand kunde ryge bort, og det var en ubodelig Skade baade for min Herre og mig, og dersom – – –

Philander.

Og dersom du ey holder din Mund med dit Sludder, da skal jeg lære dig.

Hendrich *tier*

Philander.

Tal siger jeg?

(Hendrich mumler i Skegget)

Philander giver ham Prygl, Hendrich raaber:

Hendrich.

Au! au! hvordan Dievelen kan man tale og tie paa eengang?

[8] Philander.

I saa tael da og siig hvad min Fader vil finde paa.

Hendrich.

Han vil gjøre eder Arveløs og jage mig Fanden i Vold.

Philander.

Naar du taler saa tydelig Hendrich, saa kan man begribe dig. Men gid min Fader kun vidste hvor smuk, hvor dydig, hvor elskværdig min Agenore er, saa vilde han aldrig fortryde paa min Kierlighed. Ach! min allersødeste Agenore! hvad er du dog yndig blant alle Piger, som Solen blandt Stierne. Saa mange Øyekast du gir, saa mange Manddrab du gjør. Saa mange Ord du taler, saa mange Lærdomme, saa mange Beviis paa din Dyd og Forstand. Ja een af dine største Fortienester, som gjør dig saa berettiget til mit Hierte, du har udvalgt mig blant saa mange Tilbedere, du elsker mig! Ach! henrykkende Tanke – – –

[9] Hendrich *sagte:*

Gud styrke min Herre! Forliebelsen gjør stor Virkning baade paa Siel og Legem, enten bliver han syg eller og gal, ja maaskee begge Deelee.

Philander *henrykt.*

Ach! min Engel! min Skat! min halve Siæl! ach! lad mig kysse dig!

(Hendrich lister sig hen og kysser Philander, som i henrykkelse ikke merker at det er ham, omfavner ham troelig; Men da han nok engang vil kysse ham, merker han det er Hendrich, skyver ham fra sig og siger:

Philander.

Fy! for en Ulykke, din Nar, hvor tør du være saa næsvis? Understaaer du dig at kysse din Herre?

Hendrich.

Tusinde Gange om Forladelse min Herre. I sagde jo selv: ach! lad mig kysse dig! og siden her var ingen anden i Stuen, end jeg, saa tænkte jeg, min Herre talte til mig.

[10] **Philander.**

Du er den største Nar, der kan gaae i et Par Skoe.

Hendrich.

Saa meget desbedre kan jeg komme overeens med min Herre.

Philander.

Hvad siger du, din Slyngel? er jeg da en Nar.

Hendrich.

Ney. Men jeg siger kun, at jeg saa meget desbedre kommer overeens med Eder; thi jeg veed min Herre maa gierne fordrage Folk, der ere lidt naragtige, som jeg. *(sagte)* Det kom jeg bitter knø vel fra.

Philander.

Ney, Hendrich, Tiden bliver mig nu saa lang; alt en heel Dag siden jeg talte med Agenore; Ach! mon Du er fortrøden, min Allerkiere! over min lange Fraværelse? Mon Du tænker at jeg er koldsindig? Ach [11] Ney, gid Du kunde see de hæftige Luer, som brænde i mit Hierte! Ach! min allersødeste Agenore! hvor hastig gjorde ikke Din Skjønhed mig til Slave. — — —

2. Scene.

Theopompus. *De forrige.*

(Theopompus havde imidlertid hørt det sidste af Philanders Tale, kommer forbitret frem og siger:

Theopompus.

Men en god Stokke-Prygl skal ligesaa hastig skaffe dig din Frihed igien. Hør du forliebte Crabat, tør du forlove dig uden din faders Tilladelse? Men saafremt jeg, som Fader, har noget at sige, da skal jeg nok gjøre en Stræg over den Regning. Du skal aldrig i Evighed ægte Agenore.

Hendrich *for sig selv.*

Hvad sagde Hendrich? Hvad sagde Hendrich? du store Prophet?

[12] Philander *sagte til Hendrich.*

Hielp mig, hielp mig! find paa noget, lyv.

Theopompus.

Hvem er for Resten denne Agenore?

(Hendrich og Philander tier, ingen vil svare, den eene venter paa den anden, nikker til hverandre.)

Theopompus.

Hvem er denne Agenore, siger jeg?

Philander.

Det er slet ingen, min kære Fader; thi det min Fader hørte jeg talte var et Støkke jeg havde lært uden ad af en Roman.

Theopompus.

Og det tør du understaae dig at indbilde mig.

Hendrich.

Ja, det maae I nok sige. Det er forbandet med de forliebte Folk, de skal alletider lyve. Ney, lad mig tale, Herre! jeg vil **[13]** sige Sandhed, Han er ret forlovet med Agenore. – –

Theopompus *til Philander.*

Din Slyngel, jeg skal lære dig at lyve.

Hendrich.

Men jeg kan sige med Sandhed: Det er en Pige, som er værd at see paa, Hun er deylig, dydig, forstandig – – –

Theopompus.

Nok af det Sludder.

Hendrich.

Ney, min Herre, nu kommer Humlen, Hendes Fader har arvet store Midler.

Theopompus.

Er det mueligt?

Hendrich.

Ja, allerede for 10 Aar siden vurderede man ham for en Mand paa 10000 Rigsdaler. Og hvad skal han da ej have nu, da han er Proprietair og driver et fordeelagtigt ^[14] Brug: Og Agenore er hans eeneste Datter.

Philander *sagte for sig selv.*

Der sidder dog et Diævels Hoved paa Hendrich.

Theopompus.

Hvad heder han?

Hendrich.

Codrus.

Theopompus.

Codrus, nu saa saa. O! kom kun igien min Søn, Sagen skal have sin Rigtighed; Jeg ønsker dig til Lykke; Naar du vælger med Forstand, da kan jeg lide dit Valg.

Hendrich *sagte til Philander.*

Skynd paa, at man i Dag med Posten kan skrive efter Konge-Brevet, medens Sagerne staaer paa saa gode Fødder.

Philander *til Theopompus.*

Jeg har alletider vidst, at jeg har havt en retsindig Fader, det er derfor kun min Skyldighed ^[15] at være en beskeden Søn; Jeg kan derfor ikke noksom udtrække, hvad mit Hierte føler af Taknemmelighed. Ach! hvor er jeg ikke lykkelig? Hvor skulde ikke Agenores Kierlighed været mig til Byrde, ja maaskee

til største Sorg og Bedrøvelse, om min Fader havde været mindre rimelig. Ach! min allerkiæreste Fader! tillad mig at kysse Eders Haand. Det er Eder meere end Agenore, som gjør mig lykkelig. Om det nu er med Eders Villie, da kunde vi med denne Post skrive efter Konge-Brevet, min Fader stille Caution, Bruden og Præsten hendtes, og Brude-Vielsen uden mange Omkostninger og Ceremonier fuldbyrdes i denne Aften.

Theopompus.

Holdt, holdt, min Søn, det var alt for hastigt. Ney, ret Ungdommen, hvor hidsig kan den dog være.

Hendrich.

Siig ikke det, min Herre. Philander har en beydelig Medbeyler, som vel ey kan elskes af Agenore; Men han er meget riig. [16] Og ikke før faaer Codrus vide, at han har Tanke til hans Datter, førend han uden Omsvøb giver dem sammen. Man kiender vel disse gamle Gniere. Men lyd mit Raad. Lad os faae fat paa Agenore og en Præst, og saa Faderen uafvidende støbe dette smukke Par sammen. Giort Gierning er halvparten forsvaret; thi dette er en alt for feed Steeg at lade sig gaae af Hænderne.

Philander *sagte.*

Skam der veed, hvor Hendrich tager det fra altsammen.

Theopompus.

Ja see til da, Hendrich! at du kan stille dette i Værk. Og du Philander, giør Anstalt til et lidet Giæstebud i Aften.

(Philander og Hendrich gaaer bort.)

[17]

3. Scene.

Theopompus *allene.*

Det var saa men ret artigt om denne Løyer kunde fuldbyrdes, saa kunde jeg da see min Søn vel forsynet; Men see! der er Philetor.

4. Scene.

Theopompus. Philetor.

Philetor.

God Dag, min kiære Theopompe! hvordan behager I at leve?

Theopompus.

Jo, jeg takker, ret vel. I kommer just tilpas. Jeg mener I kan oplyse mig i en magtpaaliggende Sag, Kiender I Codrus?

Philetor.

Ja, desverre! alt for vel.

Theopompus.

Hvordan da? er han saa slet en Mand.

[18] Philetor.

Ney men, det kan jeg just heller ikke sige; Han er sagte en god from Mand nok. Men har været ulykkelig i alt sit Foretagende og jeg har tabt store Penge ved ham, Vel har jeg nu hans Gaarder i Pant. Men det strækker ey langt mod det han er mig skyldig. Og uagtet alt dette, holder jeg dog ret af ham, og anseer ham for en ærlig mand.

Theopompus.

Og jeg er færdig at dø af Ærgelse, den forbandede Henrich. Min Søn skulde ægte hans Datter? aldrig i Evighed. Hendrich skal jeg lade hænge, og min Søn prygle med tvende Karle, og siden sætte ham i et Fangebuur.

Philetor.

Dæmp Deres Ivrighed. Codri Datter er baade en dydig og deylig Pige; Hun er i mit Huus. Og Deres Søn vilde ey blive ilde faren med hende.

[19] Theopompus.

à Dieu Philetor! jeg har ikke stort utalt med Dem, naar De ere af denne forbandede Spradebasse Tænkemaade. De skal nok see man kan leve af Smukhed og Dyd, naar man ey har Penger.

(De gaaer bort.)

Ende paa 1ste Act.

II. ACT.

I. Scene.

(Philander allene, tager op en Kiste, læser deres navne, som han har ladet indbyde til Aftens og siger:

Et ganske artig Sælskab; gid nu Hendrich kom med Bruden, saa vilde min Lyksalighed [20] snart blive fuldkommen. Nu da, see der er Hendrich, men ingen Agenore, hvad mon det vil sige?

2. Scene.

Philander. Hendrich.

Hendrich *med Aanden i Halsen.*

O! min Herre, Min Herre, der staaer til i en Dievels Maade.

Philander.

Hvordan da, Hendrich? du gjør mig utaalmodig. Oppholdt mig ikke.

Hendrich.

O! jeg kan knap faae Munden op; Jeg har hverken faaet Vaat eller Tørt, siden vi skiltes ad, og jeg har løbet som en Hund.

Philander.

Jeg troer den Slyngel vil drive Giæk med mig; Er der ingen anden Ulykke paafærde, end at du ej har faaet Mad, din Æder?

Hendrich.

Jo, jeg sagde Eder det jo, jeg har ey heller faaet Drik.

[21] **Philander.**

Og den tredie Ulykke er, at du ey heller har faaet Prygl?

(Han giver ham derpaa nogle Rap af sin kaarde)

Hendrich.

Au! au! Herre, I faaer i Tide nok at vide den fierde Ulykke, som bestaaer deri, at der bliver intet af med Agenore og Eder. Den Dievels Philetor, den forbandede Nar, den lumpne Crabat, den – – –

Philander.

Holdt op med dine Exclamationer og lad os høre, hvad som staaer paa.

Hendrich.

Han har just i Dag sendt Agenore op paa sin Avels-Gaard at kierne, og dersom denne deylige Dag gaaer forbi, saa kan Eders Fader underrettes om Codri Tilstand, og saa blev det sidste verre end det første.

Philander.

Den var dog en forbandet Renden paa [22] disse Avels-Gaarder. Jeg vilde før være Ordonantz hos en Officier, end Huusholderske hos Philetor. Endskiønt Manden er brav nok; Men Konen heder Rasmus. Jeg veed vist min Kiereste har Langfredag meer end eengang om Aaret, Den Dievel, den Proserpina, ^{k2} den – – –

Hendrich.

Holdt op med Eders Exclamationer og lad os høre, hvad vi skal finde paa.

Philander.

Ja, Skam faae den, der veed, Hendrich, om jeg nu sender en Expres, saa kommer de dog for silde, og saa vilde min Fader merke, at det var *Dolus malus*.^{k3}

3. Scene.

Theopompus. De forrige.

Theopompus.

A! Messsieurs, er I der? I gjør maaskee Anlæg til Bryllupet?

[23] **Hendrich.**

O! min Herre! jeg kan aldrig sige, hvor vi ere i Flugten, vi kan ey faaae fat paa Agenore, vi maae nok sette Bryllupet op til i Morgen.

Theopompus.

Ja, sig heller til evig Tiid, Slyngel; Jeg skal købe en Strikke til dig. Og dig Philander, skal jeg sette i et Fangebuur, vil du din lumpne Knøs fixere din gamle Fader? Agenore er jo saa fattig, som en Kirke-Rotte.

Hendrich.

Hvem Dievelen har nu været fremme og indbildt eder dette? Jeg tør bande paa at det er eders Medbeyler, Philander! han har maaskee faaet Nys om vores Anlæg, og for at gjøre det til intet, lader eders Fader fortælle dette. Ja, naar jeg tænker mig om er det forbandet rimeligt.

Theopompus.

Er der endnu saa mange kløgtige Inventioner til overs i dit Hoved? men de skal allesammen være forgiæves, din liderlige Compan. Jeg har talt med Philetor, som har hans Gaarder i Pant, og – – –

[24] Hendrich.

Philetor, Philetor! hille den sorte Jøde; Ja saa er der Ende paa den heele Løyer. Jeg vil ey have meere med denne fortrædelige Sag at bestille. *à Dieu!*
(*Han vil gaae.*)

Theopompus.

Ney holdt! gjør først Regnskab for din Løgn, og siden skal jeg nok sørge for din Opdragelse.

Hendrich *sagte:*

Nu er jeg om en Hals. Det staaer aldrig paa at lyve; men at forsvare sin Løgn, det er en anden Sag.

Theopompus.

Nu skal du have 10 Rap for hver Løgn du har smurt i mig.

Hendrich.

Det bliver en slem Regning for min Ryg. Men Courage! begynd Herre at examinere.

Theopompus.

Sagde du ikke at Codrus var Proprietaire! og er det sandt?

Hendrich.

Ja, Gud give alt var saa sandt, som der er, [25] Herre! Han har tvende Gaarder paa Landet. Og den, som har Gaarder paa Landet er Proprrietair. See Lovens 3 Art. 5 Cap. 7 Bog.

Theopompus.

Du sagde jo at hendes Fader har arvet store Midler.

Hendrich.

Jo! det er en soleklar Sandhed; men han har siden spillet Banquerot, og derom meldte jeg intet. Det er heller ikke min Sag at sige til godt Folkes Forkleinelse.

Theopompus.

Men du sagde jo, at Agenore var hans eeneste Datter og han har jo mange Børn, hvordan vil du komme derfra?

Hendrich.

Ret godt; thi omendskiønt han har 5 Sønner, saa er dog Agenore hans eeneste datter.

Theopompus (*sagte*).

Man kommer ingen Vey med den Karl. (*høyt*) Men nu vil jeg sige dig noget, som hverken directe eller indirecte skal være Løgn. Du skal ey være en Dag længere i min Søns Tieneste. Og du min Søn, gak smukt hen [26] og læg Vind paa at glemme Agenore. For Ræsten skal jeg nok sørge for dit Givtermaal.

(*Philander og Hendrich gaaer bort.*)

4. Scene.

Theopompus *allene*.

Ney, min kiære Søn! jeg skal nok lære dig at slaae den forliebte Tand ud, enten skal han ikke givte sig, førend han af sit eget Embeds Indkomme kan føde en Kone, eller og skal han ægte et rigt Fruentimmer. Disse unge forelskede Chavailleurs, de tænke mest paa at givtes, men kun lidt paa hvad de skulle leve af, nogle faa Skillinger, som arves efter en Fader faae snart Ende, ogsaa sidde de der

med Kone og Børn. Men see! der er Philetor igien, hvad mon han nu har at sige.

5. Scene.

Theopompus. Philetor.

Philetor.

Jeg kommer til at overtale Eder til billige Tanker for Eders Søn; Min ven! betænk ^[27] dog, at Penge gør ikke Folk lykkelig; det er sandt, naar man kan faae dem og en dydig Kone tillige, saa er det saa meget desbedre. Men det er dog mueligt at leve i maadelig Omstændigheder med en dydig Kone, da det derimod var umueligt at have nogen Glæde af den Rigdom, som man var nød til at deele med et Skarn. Jeg er ret fortrøden over Eders Opførsel med Eders Søn. I var saa stræng med ham, som om Agenore var en gemeen Tøs. Og hvad Standen angaaer, er Hun i alle Maader ligesaa god som Eders Søn. Og hun har der Egenskaber, som høyt ophøyer hende over mange af de Rigeste. Jeg siger dette just ikke for at byde hende ud; thi slige Piger blive aldrig forlægen Kram.

Theopompus.

Er denne Prædiken snart til Ende?

Philetor.

Jeg merker nok den endnu er for kort til at faae eder omvendt. Ikke er jeg nogen Spamand; Men jeg vil noget nær forsikre at I vil høste slette Frugter af disse Eders egennyttige Anslag og forunderlige Tanker om Rigdom.

[28] Theopompus.

Jeg bliver neppe af andre Tanker, end at Rigdom er særdeles nyttig, og Fattigdom særdeles besværlig. Men jeg maae storlig forundre mig over Eder, som selv haver Rigdom og ej veed hvad den duer til.

Philetor.

Ney min kiære Theopompus! Tillad mig nu engang ret grundig at overbeviise Eder om denne Sag.

Theopompus.

Ney, Farvel Philetor! jeg har noget at forrette.

(Han gaaer bort.)

Philetor.

O Himmel! hvad er dog ikke denne Gierrige et urimeligt Creatur.

6. Scene.

Philetor. Philander. Hendrich.

Philander.

O! hvad har I gjort, Philetor? det er Eder, som imod Eders Villie har styrtet mig i ^[29]denne Ulykke. Brøllupet skulde maaskee i denne Aften gaaet for sig, dersom I ey havde underrettet min Fader om Codri slette Omstændigheder. Men kan ikke regne Eder det til Last; thi I gjorde det uvidende. Jeg beder Eder allene, tag Deel i min Bedrøvelse. I seer hvor stor min Ulykke er. Jeg er for evig skilt med Agenore. Min Fader er paa ingen Maade at overtale. Ach! I allene, min kiære Philetor! veed hvad jeg taber. Den Deyligste med det dydigste Hierte. Og hvilken Sorg vil denne Tidende foraarsage min søde Agenore? Men, min oprigtige Ven! jeg kræver et Løfte af Eder, lov mig det, og svær mig ved alt det, som helligt er, og ved det Venskab, som er imellem os, at I vil holde det! Vær Agenores Forsvar; og nød hende aldrig til at givtes imod sin Villie. Forsikkre hende om, at mit Hierte skal stedse høre hende til og aldrig blive nogen andens.

Philetor.

Jeg beklager eder af mit Hierte, Philander. Og jeg var en falsk Ven, om jeg ey vilde være, som en Fader for Agenore. Men Eders ^[30]Fader er jeg forbitret paa, jeg gad spille ham et Puds, paa hvad Maade det og kunde skee.

Philander.

Ja, endskiønt der er en stor Skrøbelighed af mig, maae jeg tilstaae, at jeg næsten af Forbitrelse var i Stand til at sette al min sønlig Lydighed tilside.

Hendrich.

Og jeg maae sige med Sandhed, jeg havde Lyst til at sammenskrabe alle de Indfald, som maatte ligge skiulte i alle de forborgne Læddiker i mit firkantede Hoved for at sette den gode Mand en Voxnese paa.

Philetor.

Velan da, Børn lille! lader os legge vore Hierner i blødt for at opfinde et lidet Puds.

Hendrich.

Ja, lad see hvilke Kale I ere, speculerer alle.

(De falde alle i dybe Tanker.) Hendrich seer paa dem, og siger med sig selv:

Ha, ha, ha, den eene staaer ligesom Peer Gnier, naar han hører Bord-Priisen er falden, eller at en ung Kiøbmand sælger for bedre Priis end han. Den anden staaer som Hr. ^[31]Paul, naar Biskoppen har faaet at vide, at han Aftenen forud har spilt sig saa Lens i Basset, ^{k4} at han var nød til at sette sin Krave, Bonet og Præste-Peruqve i Pant og laane en gammmel Nathue hos Verten for at komme hiem. *(høyt)* Nu hvad har I resolveret til, I gode Herrer! De svarer intet. *(Hendrich for sig selv)* De Kale seer ud, som de kunde have en Hoben Forstand.

Philetor.

Hvad meener du, Hendrich?

Hendrich.

Jeg meener, at I har udfundet et excellenz Indfald, siden I har betænkt eder saa længe.

Philetor.

Der vil intet falde mig ind i en Hast, Men lad mig høre hvad du vil finde paa?

Hendrich.

Ja, det tænkte jeg nok. Naar man behøver Raad, da er Hendrich ingen Nar, da er han et Orakel. Men det maae ikke hielpe. Min Herre er en brav Karl, som bør hielpes, og min Herres Fader en arrig Dievel, ^[32] han bør narres. Bringer mig hid en Lennestoel.

(Man bringer ham en Lennestoel, han setter sig med Haand under Kind, gjør et ærværdig Ansigt, pønser, og omsider vaagner han op, ligesom af en Søvn, hopper op af Stoelen og raaber:

O! du store Hendrich! du Skielmstykkers bundløse Kilde! Nu har jeg giort Anlæg til den heele Sag. Veed I hvad, nu skal vi bitter knø spille en fuldkommen Comoedie, og jeg vil tage Hoved-Rollen.

Philander.

Nu Mester Hendrich! hvordan da?

Hendrich.

Kald mig heller Hr. Professor. I skulle have speculeret paa saadant Indfald i 14 Dage og endda været lige nær.

Philander.

Nu da Hr. Professor! lad os høre dit kløgtige Indfald.

[33] Hendrich.

Ney holdt saa, ikke alt paa engang. Jeg skal paa en behageligere Maade overrumple Eder, naar I lidt efterhaanden faaer det at vide. Farvel saa længe. Jeg gaaer bort for at gjøre Begyndelse.

(Han gaaer.)

7. Scene.

Philetor. Philander.

Philetor.

Jeg gad ret vide, hvad han nu har bag Øret. Det skulde fornøye mig om hans Indfald vilde lykkes.

Philander.

Jeg tviler ingenlunde paa hans Capacite; Men kiære Philetor! skulde han i nogen Maade trænge til eders Hielp, var der end om Penge at gjøre, saa nægt ham det ikke for det Venskab som er mellom os! Men nu maae vi gaae hen og see hvad han tager sig for.

(De gaaer bort.)

Ende paa den 2den Act.

[34]

III. ACT.

I. Scene.

Theopompus *allene.*

Det er en Anstalt med den Ungdom; gid den var vel givt!

2. Scene.

Theopompus. Philetor.

Philetor.

God Dag paa nye, min Ven! kan I skaffe mig en Vexel paa Amsterdam paa 15000de Rigsdaler?

Theopompus.

15000 Rigsdaler! Hvad skal I med saa mange Penge paa engang? Det er umueligt for mig at skaffe dem. Skal I ellers have dem selv?

Philetor.

Ney men skal jeg ikke. En gammel Jomfrue fra Nordfiord er kommet til mig i Aften, hun kalder sig Jomfrue Pecunia, hun ^[35] seer ilde ud, har nogle egne Grimacer; men eyer mange Penge; hun vil have den.

Theopompus.

Det er noget rart nyt I fortæller mig. — — — Mon hun vil give sig? Der var Leylighed for min Søn. Jeg vil saa sandt jeg er en ærlig Mand hen og frie for min Søn i denne Aften-Stund.

Philetor.

Jeg skal tvile om, at hun vil give sig; thi hun seer ud, som den Appetit var hende forgaaet. Ikke desmindre har I ey nødvendig at besøge mig for at faae hende i tale, jeg skal foregive, at I selv mae tale med hende om Vexelen, saa kommer hun nok; thi det er hende meget magtpaaliggende; desuden skal jeg og, om I saa behager, recommendere eder hos hende for en meget riig Mand og en god Huusholder.

Theopompus.

O! Gud velsigne eder derfor, min kiære Philetor.

(Philetor gaaer bort.)

3. Scene.

Theopompus. Philander.

Theopompus *raaber:*

Philander, Philander!

Philander.

Ja, her er jeg! færdig til at adlyde, hvad min Fader befaler.

Theopompus.

I Aften skal jeg skaffe dig en Kone, som har saa mange, saa mange Penge.

Philander.

Jeg vilde være min Fader høylig forbunden for hans Bevaagenhed, dersom Han og kunde skaffe mig Kierlighed til den samme Kone.

Theopompus.

Hvilket ulyksaligt Sludder om Kierlighed. Nævn den aldrig meere, siger jeg. Det er en Daare, som ey vilde elske den Person, som gjør ham lykkelig.

Philander.

Ja! men det er jo umueligt, at den Person, som jeg ikke elsker, kan gjøre mig lykkelig.

[37] **Theopompus.**

Hør! veed du hvad? Ikke et Ord meere om Kierlighed. Du skal have den, jeg vil du skal have, og jeg vil ikke du skal have nogen uden den, som gjør dig lykkelig; forstaaer du deg paa den Regning?

Philander.

Ja, endskiønt den er gal baade for, midt og bag udi Regelen, saa faaer jeg vel finde mig deri; Men mig synes det banker.

(Han lukker op.)

4. Scene.

Hendrich forklæd til Fruentimmer. Philetor. De forrige.

Hendrich.

Tienerinde, min Herre! fortryd ey paa min Dristighed, at jeg kommer saa silde paa Aftenen. Inte heller er jeg saa vel cafferet,^{k5} som jeg burte, naar jeg skulde besøge bra Folk. Men al min Stats ligger i Cofferten min, og den har jeg min Gud og Herre endnu inte faaet efter mig til Byen.

[38] Theopompus.

Deslige Undskyldninger behøves ikke, min kiære Jomfrue Pecunia: Jeg seer kun paa det Reelle. I har talt om en Vexel paa Amsterdam, endnu kan jeg ey skaffe den saa stor. Men maaskee om 8te Dage ifald I kand bie. Maae jeg ellers spørge om Eders Ærende til Byen.

Hendrich.

Jeg er kommet for at sælge mit Jorde-Gods, og for at giøre i Penge baade løst og fast. Jeg er nu saa kied af at trækkes med dette Lapperie. Jeg har nu baaret Byrden i 30 aar, og troe mig, det er ikke godt for et Fruentimmer.

Philetor.

Men ifald I fik en, som kunde drive Eders brug og betage Eder Byrden, som I saa længe har slæbet paa, vilde I endda sælge?

Hendrich.

Jeg troer I er underlig. Hvor kunde jeg finde den, som jeg skulde betroe alt det jeg har.

Theopompus.

Ja, dersom jeg vidste – – – dog
(*Han visker til Philetor og Philander at de skal gaae ud.*)

[39]

5. Scene.

Theopompus. Hendrich.

Theopompus.

Dersom jeg vedste, at Jomfruen var at overtale til at givtes, saa vilde jeg foreslaae min Søn, Hun vilde, om jeg selv skal sige det, faae en føyelig og artig

Mand i ham.

Hendrich.

Jeg troer min Gud og Herre I spørger?

Theopompus.

Han er min eeneste Søn.

Hendrich.

Ja! men Han er ung, munter og alt for artig til mig som er et gammeldags Fruentimmer. Jeg har desuden ladet mig sige, at Han ey er nogen god Huusholder. Og jeg seer Ham an for at kunde sætte til baade de Midler jeg har og dem han kan vente efter Eder. Ney, gode Huusholdere dem elsker jeg. Der er en fattig Pige hos min Vert Philetor, hun heder Agenore. Det er en Fornøjelse at see, hvilken Huusholder hun er. Hun har 20 Rigsdaler i Løn, og hun lægger ^[40] op 30. — — — Ja, I leer. — — — I meener vel hun stæler da. Ney men gjør Hun ikke. Hun fører smaat Kiøbmandskab, dog uden at giøre sin Herre Skade. Saadanne Folk bør have Penge. Og veed I vel at jeg har giort hende lykkelig? Jeg har foræret Hende een af de beste Gaarder paa mit Gods med alle undeliggende Herligheder, som ingen har vildet misbyde mig 10000 Rigsdaler for. Nu staaer hun altid Frier, det skal jeg garnedere for.

Theopompus raaber:

Philetor, Philander kommer ind!

6. Scene.

Philander. Philetor. De forrige.

Theopompus.

Philander! nu skal du med din Faders Tilladelse givte dig med Agenore.

Philander.

Min Fader skiemter kun. Ney, jeg er alt for lydig Søn til at jeg ikke allerede skulde ^[41] have forglemt Agenore. Jeg tviler vel ikke paa, at jo en saa kiær Fader sørger for mig. Og naar I har udvagt mig et efter Eders tanker rimeligt Partie, saa er jeg færdig til at modtage min Lykke.

Theopompus.

Som jeg siger dig; Nu er Agenore et efter mine Tanker rimeligt Partie. Du er ellers bleven forskrækkelig lydig paa en Stund.

Philander.

Min Fader, synes mig, er og blevet ulige bedre at komme til rette med, end han har været.

Philetor til Philander.

Men jeg troer næsten du kommer for silde, thi Nicodemus er alt i fuldt Brug med at frie. Ikke før fik Hun den Herregaard – – –

Philander.

Hvordan? Herregaard? hvem har givet hende den?

Philetor.

Den gode Jomfrue Pecunia der sidder.

Philander.

I fixerer mig.

[42] Theopompus.

Ney! det er ganske vist. Men gaae hen og gjør dig vis i Sagen hos hendes Fader, at man jo før jo heller kan faae det afgjort.

Philander.

Ach! gid jeg nu kun var i Frankerig, saa kunde Notarierne afgjøre den heele Sag i en Hast.

Philetor.

O! en rask Præst er heller ikke længe derom, naar han kun har noget for sig.

Philander.

Nu vel da, kiære Fader! jeg har til Lykke en Formular i Lommen, skriv under den, at det kan være vitterligt og uigienkaldeligt, at jeg efter Eders Villie skal ægte Agenore! og at I vil cavere for Konge-Brevet.

Theopompus.

Ja Top!

(Han sætter sig ned og skriver, og imidlertid siger han:)

Hillemænd! og paa stemplet Papiir.

Philander.

End om jeg kunde faae Brudevielsen giort i Aften?

Theopompus.

Hiertelig gierne!

[43] **Philander** *i det han gaaer bort:*

Nu skal jeg nok ikke komme igien, førend jeg er givt.

7. Scene.

Theopompus. Philetor. Hendrich.

Theopompus *sagte til Philetor.*

Frie for mig selv mens jeg er ude. (*høyt til Hendrich*) om Forladelse, min kiære Jomfrue Pecunia! jeg maae forlade Dem lidt!

Hendrich.

Alt forladt!

(*Theopompus gaaer ud.*)

8. Scene.

Philetor. Hendrich.

Philetor.

Hendrich! end Theopompus, som vil ægte dig selv. Hold nu Ørene stive. Han gav mig i Commission at frie. Jeg siger da, naar han kommer ind, at han har faaet Ja?

Hendrich.

Ja, det forstaaer sig selv. Jeg er baade som Hendrich og som Jomfrue Pecunia for længe [44] siden kied af at være Jomfrue. Men gaaer ikke Comoedien artig, spiller jeg ikke min Roulle vel?

Philetor.

Det gaaer, som det var smurt. Men der er han; Han maae være forbandet

forliebt, siden han kommer saa hastig tilbage.

9. Scene.

Theopompus. *De forrige.*

Philetor.

Jeg har forrettet mit Ærinde og det er faldt ud efter Ønske. Jomfruen elsker Eder.

Theopompus.

O! hvad er jeg da overmaade lykkelig. Nu kan jeg da med Glæde tænke paa min forestaaende Alderdom. Men I har været saa god og give Agenore en Herregaard; og det er nu som det er; det falder da endelig i gode Hænder; thi det er min Søns Kiæreste. Men er I alletider saa gavmild?

Hendrich.

Ney, min Herre! kun een eeneste Gang min heele Livs Tiid. Men siden vi nu i Dag ^[45] ved Forsynets forunderlige Bestyrelse ere foreenede, saa maae I give Eders Piger en liden Douceur, i sær Lisken, ellers har de ingen Respect for mig, naar jeg bliver deres Matmoder.

Theopompus.

Ja, saa vil jeg da give Lisken 1 Ort, og – – –

Hendrich.

10 Rigsdaler er det allermindste, ellers slaaer jeg op med Eder.

Theopompus.

Det var forskrækkeligt. Men lov mig da, at I aldrig meere vil være saa raisonable. ^{k6}

Hendrich.

Ney aldrig meere. Men kom hid med de 10 Rigsdaler.

Theopompus.

See der har I dem da.

(Han tar op 10 Rdlr. af Lommen.)

Hendrich.

Men hvad mon den Tiener vil?

[46]

10. Scene.

En fremmet Tiener. De forrige.

Tieneren.

Jeg kommer min Hr. Theopompe! for at sige Dem, at nu kørte Præsten hen til Philetors Huus for at gjøre Brudevielse til Deres Søn og Agenore. Det er jo mod min Herres Villie og Vidende?

Theopompus.

Ney men er det ikke. Det fornøyer mig overmaade.

(Imidlertid seer Tieneren paa Hendrichleer og siger,)

Tieneren.

Hvem Fanden har ført dig i Fruentimmer Klæder, Hendrich?

Hendrich neyer og vil gaae. Tieneren trækker ham i Skiørtet, saa det falder af ham, og man kan see, at det er Hendrich.)

Theopompus.

O Bedragere! O! du skal døe din Hund. Saa er det jo altsammen Løgn.

[47] **Philetor.**

Ja alt, undtagen at Eders Søn nu paa det nærmeste er givt med Agenore.

Theopompus.

Men Agenores Herregaard?

Philetor.

Ja den maae Hendrich gjøre Regnskab for.

(Theopompus vil prygle Hendrich, men forhindres af Philetor, som siger:)

Philetor.

Ney holdt saa, nu skal vi være to om Budet. Der er intet forseet i denne Sag, uden at denne Dosmer kom ind og forstyrrede Comoedien. I burde ærlig og redelig været givt med Hendrich.

Theopompus.

O! jeg er færdig at døe. Men end mine 10 Rigsdaler?

Hendrich.

De skal efter min Herres Befaling leveres til min lille Lirken.

(Theopompus vil atter prygle ham.)

[48] Philetor.

Ney holdt Eder kun i Skindet. Jeg har spillet Eder dette Puds for at hævne mig over Eders gnieragtige Tænkemaade. I har friet til **Pecunia**, det er Penge. Jeg vil ønske alle dem, som træde i Eders Fodspor, at det maatte finde saadan en Jomfrue, som den der staaer med Støvler og Boxer paa. Endskiønt det maatte være et underligt Meuble af et Fruentimmer, som ey skulde blive givet i vore Tider, naar hun kun havde Penge. Men vær og tillige vis paa, at aldrig blev I meere bedraget med Eders Jomfrue Pecunia, end mange daglig blive, der for at faae nogle lumpne Skillinger, tilkiøbe sig enten en Proserpina, eller en Grebenille,^{k7} eller en Tosse, eller en Coquette. – – – Men for at trøste Eder, arme Mand! vil jeg fortælle Eder, at

Agenore skal være min eenste

Arving.

Ende.

Noter:

[k1](#). Septleva] I kortspelet *basset* (sjå note i II. Act, 6. Scene) var 'septleva' eit beløp som var sju gonger høgare enn det ein spelar opphavleg hadde som opphavleg innsats.

[k2](#). Proserpina] romersk gudinne tilsv. den greske Persephone, oftast framstilt som ei vakker ung kvinne. Her som tilvising til Agenore. Sjå òg nedanfor heilt til slutt i stykket.

[k3](#). Dolus malus] (Latin), her: eit kaldt bedrag, eller ein svikefull plan.

[k4](#). Basset] kortspel om pengar helst for personar av høg rang ettersom det var tale om store tap og vinstar. Kjent frå Italia frå og med slutten av 1500-talet, seinare også elles i Europa.

[k5](#). cafferet] Caffere = coifere, pynta seg på hovudet, frisera seg.

[k6](#). reasonable] brukt om person som ikkje er småleg i pengesaker. Brukt slik også av Holberg.

[k7](#). Grebenille] Grebbenille, også Gribbenille, Gremmenille, Grimmenille.

Formene med Grimme- er rekna for å vera dei opphavlege, slik at det i

utgangspunktet har vore ei samansetjing av 'grim' og person-namnet 'Nille'.

Formene med Grebbe- og Gribbe- er dialektformer i dansk og tyder i alle fall «gammelt, grimt» ofte også «arrigt, umedgørligt kvindemenneske» (ODS).

Johan Nordahl Bruns *Jomfrue Pecunia* er lastet ned gratis fra bokselskap.no